

RAZVOJ IN PERSPEKTIVE SLOVENSKE PARODONTOLOGIJE

U. Skalerič

Jubilejni 15. Slovenski parodontološki dnevi so pravi trenutek, da se ozremo na prehojeno pot slovenske parodontologije in pogledamo v prihodnost. Pionirja slovenske parodontologije, prof. dr. Franc Čelešnik in prof. dr. Lojze Brenčič, sta v času po 2. svetovni vojni orala ledino na tem področju in tudi prispevala prva učbenika za parodontologijo (Čelešnik, 1948; Brenčič, 1966).

Vrsto let nekoliko zapostavljena parodontologija je v Sloveniji leta 1972 pridobila novo možnost razvoja z uvedbo skupne specializacije iz zobnih bolezni, ustnih bolezni in parodontologije. To skupno specializacijo je opravilo 20 specialistov, zaposlenih na Stomatološki kliniki, in 27 specialistov, ki so in še opravljajo specialistično delo v zdravstvenih domovih ali zasebnih ordinacijah.

Nastanek samostojne države je omogočil tudi sodobnejši pogled na razvoj posameznih stomatoloških specializacij. Tako smo leta 1994 v Novem mestu ob podpori takratnega predstojnika Katedre za ustne bolezni in parodontologijo MF, prof. dr. Janka Muellerja, ustanovili samostojno Združenje za ustne bolezni, parodontologijo in stomatološko implantologijo. Začela se je dolgotrajna bitka za samostojno specializacijo iz parodontologije, ki jo je po strokovnih priporočilih Evropske federacije za parodontologijo (EFP) sprejela Zdravniška zbornica Slovenije leta 2000. Do zdaj so samostojno specializacijo iz parodontologije zaključili 4 specialisti, na usposabljanju pa je 6 specializantov parodontologije. Na Stomatološki kliniki pospešeno izobražujemo nove specializante, s katerimi nameravamo ustrezno izpopolniti zaenkrat pomanjkljivo mrežo specialistov parodontologov po Sloveniji.

Sodobni specialisti se bodo morali vse bolj ukvarjati z najzahtevnejšimi oblikami parodontalne bolezni, povezanimi z drugimi sistemskimi boleznimi, ter s sodobno diagnostiko, kirurškimi regenerativnimi tehnikami in kirurškim delom implantologije, ki je po priporočilih EFP integralni del specializacije iz parodontologije. Slovenski parodontologi smo dosegli veliko priznanje, ko

smo leta 1997 postali pridruženi, leta 2003 pa polnopravni člani Evropske federacije za parodontologijo, in avtor tega prispevka bo predsednik tega združenja v letu 2009.

Evropska federacija za parodontologijo je vodilna organizacija v parodontologiji v Evropi. Med njenimi nalogami so izboljšanje zdravja obzobnih tkiv, izobraževanje in raziskave v parodontologiji ter napor, da bi parodontologija postala priznana specializacija v vseh evropskih državah (<http://www.efp.net/>).

Pri izboljšanju stanja parodontalne bolezni imamo v Sloveniji še mnogo izzivov. Najnovejša epidemiološka raziskava je pokazala, da vsi od 35 do 85 let stari prebivalci Ljubljane potrebujejo pouk o ustni higieni, 98,3 % jih potrebuje luščenje in glajenje korenin in kar 47,1 % preiskovancev potrebuje kompleksno parodontalno kirurško zdravljenje (Skalerič in sod., 2008).

Pri izobraževanju v parodontologiji so mnogo doprinesli Slovenski parodontološki dnevi, ki so se na pobudo avtorja začeli kot seminar »Preventiva v parodontologiji« leta 1980 v Velenju. Sledili so 2. (Maribor, 1983), 3. (Lipica, 1984), 4., 5. in 6. (v Radencih, 1986, 1988, 1990), 7. (Rogaška Slatina, 1992), 8. (Ljubljana, 1994), 9. (Otočec, 1996), 10. (Bled, 1998), 11. in 12. (v Čatežu, 2000, 2002) ter 13., 14. in 15. dnevi (na Bledu, 2004, 2006, 2008). Na vseh slovenskih parodontoloških dnevih so slovenski parodontologi in vrsta uglednih tujih profesorjev predstavili temeljna in klinično uporabna spoznanja in rezultate raziskav v parodontologiji.

Posebno vrednost je slovenskim parodontološkim dnevom dala uvedba častnega predavanja v spomin na prof. dr. Lojzeta Brenčiča, ki je omogočila, da smo v 10 predavanjih imeli priložnost poslušati vse najpomembnejše svetovne parodontologe zadnjih desetletij. Štirim najuglednejšim (prof. dr. Harald Loe, prof. dr. Jan Linde, prof. dr. Robert Genco in prof. dr. Niklaus Lang) pa smo za posebne zasluge pri razvoju svetovne parodontologije podelili tudi nazive častnih članov našega združenja.

Prispevek k razvoju slovenske parodontologije je bil tudi organizacija 7. Kongresa Mednarodne akademije za parodontologijo v Ljubljani, leta 1999, kjer je predavala večina svetovno priznanih parodontologov.

Pri izobraževanju smo tudi temeljito povečali obseg predavanj in vaj iz parodontologije v šestletnem študiju dentalne medicine na MF v Ljubljani in za učno snov predlagali najboljši učbenik parodontologije na svetu (Jan Linde, *Clinical Periodontology and Implant Dentistry*, 2008).

Za vzpodbudo študentom smo vpeljali Brenčič-Logarjevo nagrado za študijske uspehe. Nagrado dobi študent, ki doseže oceno 9 ali 10 iz predmetov Ustne bolezni in parodontologija, Zobne bolezni, Mikrobiologija z imunologijo, Dermatovenerologija in Socialna medicina. Od leta 1991 do leta 2008 je Brenčič-Logarjevo nagrado prejelo 14 študentov dentalne medicine.

Za dvig kakovosti dodiplomskega študija smo učitelji in asistenti parodontologije v sodelovanju z učitelji drugih predmetov pripravili tudi učbenik Stomatološka klinična preiskava, ki je izšel leta 2006.

Pomemben prispevek v prizadevanju za preprečevanje parodontalne bolezni smo slovenski parodontologi dosegli z začetkom šolanja ustnih higienikov leta 2003.

Na dvoletno Višjo strokovno šolo za ustne higienike se je v petih letih vpisalo 67 študentov, od katerih jih je 15 že diplomiralo. Predvidevamo, da bo v prihodnje ob vsakem parodontologu in pedontologu delal 1 ustni higienik in da bo sistematizirano 1 delovno mesto ustnega higienika na 5 splošnih zobozdravnikov.

V raziskovalni dejavnosti smo slovenski parodontologi sodelovali v več raziskovalnih projektih in programih. Raziskave so obravnavale epidemiologijo, etiopatogenezo, diagnostiko in zdravljenje bolezni obzobnih tkiv ter novejšo parodontalno medicino (nosilec prof. dr. Uroš Skalerič). O rezultatih raziskav smo slovenski parodontologi poročali v vabljenih predavanjih in prispevkih na mednarodnih in domačih strokovnih srečanjih. Rezultati so bili predstavljeni v domači literaturi, predvsem v Zobozdravstvenem vestniku in tujih strokovnih časopisih. Pri objavah v tuji literaturi, ki imajo največjo raziskovalno težo, so slovenski parodontologi v samem strokovnem vrhu. Rezultati raziskave o svetovni produktivnosti v stomatoloških raziskavah v obdobju 1999–2003, ki so jih objavili Gil-

Montoya in sodelavci (2006), so pokazali, da so slovenski stomatološki raziskovalci v tem obdobju objavili 31 člankov v svetovnih revijah SCI, kar nas uvršča na 41. mesto na svetu. Ko pa so ocenili število objav v petih najbolj uglednih svetovnih revijah, se je Slovenija uvrstila na visoko 2. mesto. Slovenski parodontologi smo ponosni na to ugotovitev, saj smo od 31 prispevali kar 20 raziskovalnih člankov.

Veliko priznanje za raziskave v parodontologiji pa smo slovenski parodontologi dobili z organizacijo 13. Mednarodne konference o parodontalnih raziskavah, ki je potekala v Ljubljani, junija 2008, kjer so vodilni svetovni parodontologi predstavili nova spoznanja glede biofilma, patogeneze parodontalne bolezni, parodontalne medicine in regenerativnih postopkov v parodontalni kirurgiji.

Pri zdravstveni politiki pa smo lahko zadovoljni z dejstvom, da imamo v Republiki Sloveniji od leta 2000 priznana samostojno specializacijo iz parodontologije. To specializacijo ima priznana še 13 držav Evropske unije in prizadevanja Evropske federacije za parodontologijo gredo v smeri, da bi parodontologija postala priznana specializacija v vseh evropskih državah in da bi se opravljal enoten evropski specialistični izpit.

Samo s skupnimi močmi parodontologov, splošnih zobozdravnikov, ustnih higienikov in celotne družbe nam bo uspelo bolje preprečevati in zdraviti parodontalno bolezen, za katero danes vemo, da ne ogroža samo obstoja zobovja, ampak pomembno prispeva k razvoju tistih sistemskih bolezni (srčno-žilne bolezni, sladkorna bolezen, bolezni dihal), ki so najpogosteje vzrok obolevnosti in umiranja sodobnega človeka (Skalerič, 2000).

Reference

- Čelešnik F. Paradentoz. Državna založba Slovenije, Maribor, 1948.
- Brenčič L. Marginalne parodontopatije in paradentoz. Medicinska fakulteta, Ljubljana, 1966.
<http://www.efp.net/>
- Skalerič E, Petelin M, Kovač Kavčič M, Skalerič U. Potrebe po parodontalnem zdravljenju pri prebivalcih Ljubljane 20 let po prvem pregledu, *Zobozdrav Vestn* 2008; 63: 63–6.
- Gil-Montoya JA, Navarrete-Cortes J, Pulgar R, Santa S, Moya-Anegón F. World dental research production: an ISI database approach (1999–2003), *Eur J Oral Sci* 2006; 114: 102–8.
- Skalerič U. Parodontalna medicina – stičišče med medicino in stomatologijo. *Zdrav Vestn* 2000; 69: 23–7.
- Prof. dr. Uroš Skalerič, dr. dent. med., Katedra za ustne bolezni in parodontologijo, Medicinska fakulteta; Ljubljana